

Hva vet befolkningen om pensjon?

Anne Skevik Grødem
Fafo, 31. januar 2019

Norske befolkningsundersøkelser

- Norsk finansbarometer (2016)
- YS Arbeidslivsbarometer (2012)
- Midtsundstad 2010 (ansatte i privat sektor)
- Midtsundstad 2012 (ansatte i kommunal sektor)
- NAV 2012/2013
- (NAV 2006)

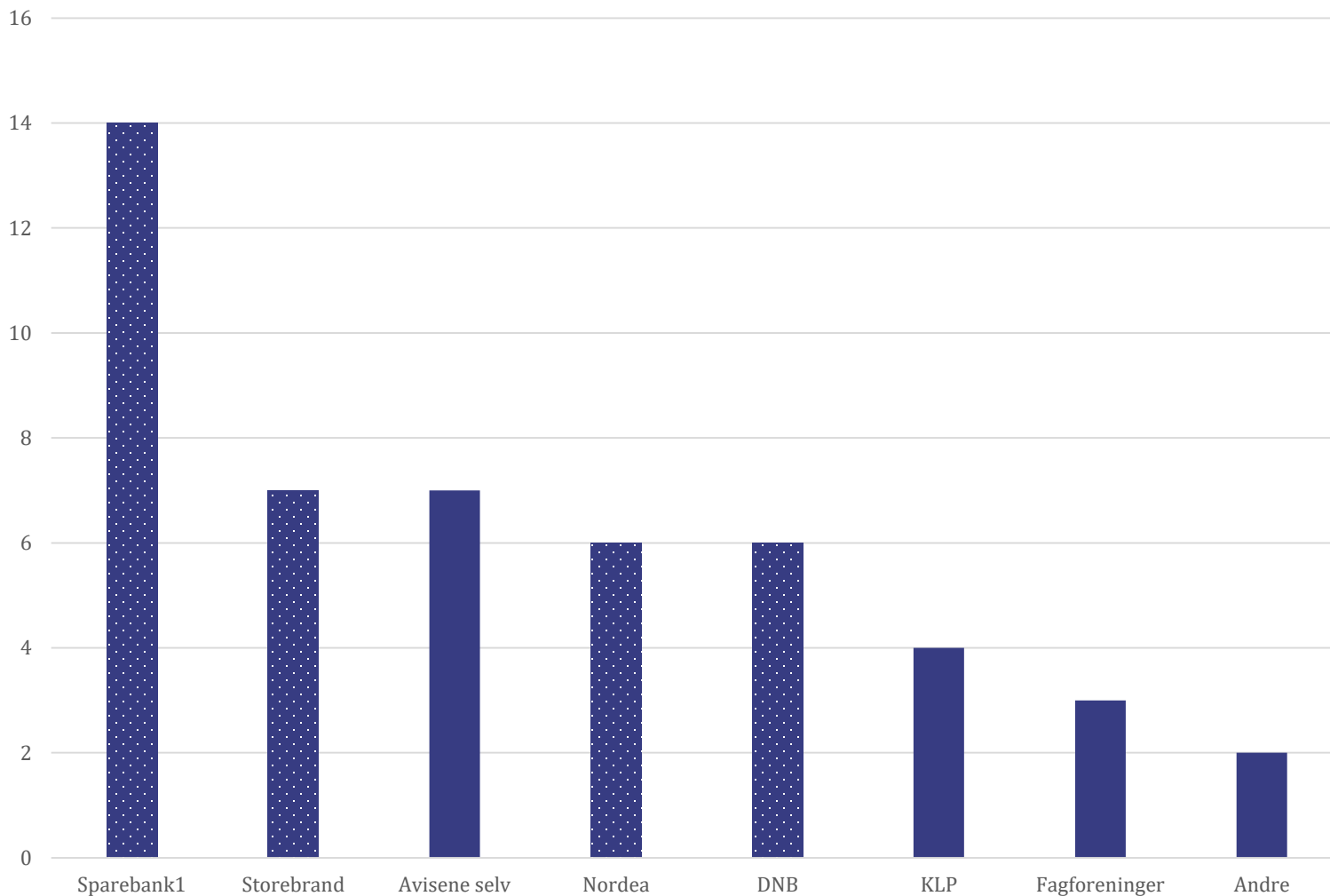
Norske befolkningsundersøkelser

- Norsk finansbarometer (2016)
 - Hele befolkningen 18+, ca. 3000
- YS Arbeidslivsbarometer (2012)
 - Hele befolkningen 18+, ca. 3000, svarprosent 36
- Midtsundstad 2010 (ansatte i privat sektor)
 - Ansatte i privat sektor 18+, ca. 1000, svarprosent 50
- Midtsundstad 2012 (ansatte i kommunal sektor)
 - Ansatte og pensjonister som jobbet i kommunal sektor ved 55 år, kohortene 1943, -46, -49, ca. 1200, svarprosent 50
- NAV 2012/2013
 - Yrkesaktive i alderen 62-66 år, ca. 3700, svarprosent 63
- (NAV 2006)
 - Befolkningen 20-70 år, 2000 respondenter, svarprosent ca. 13

Kunnskapskilder

- Søk i A-tekst, 2015-2018 (fire år)
 - (Så å si) alle norske aviser
 - Søketekst «undersøkelse + pensjon»
- Relevante artikler:
 - 10 i 2015
 - 18 i 2016
 - 25 i 2017
 - 24 i 2018

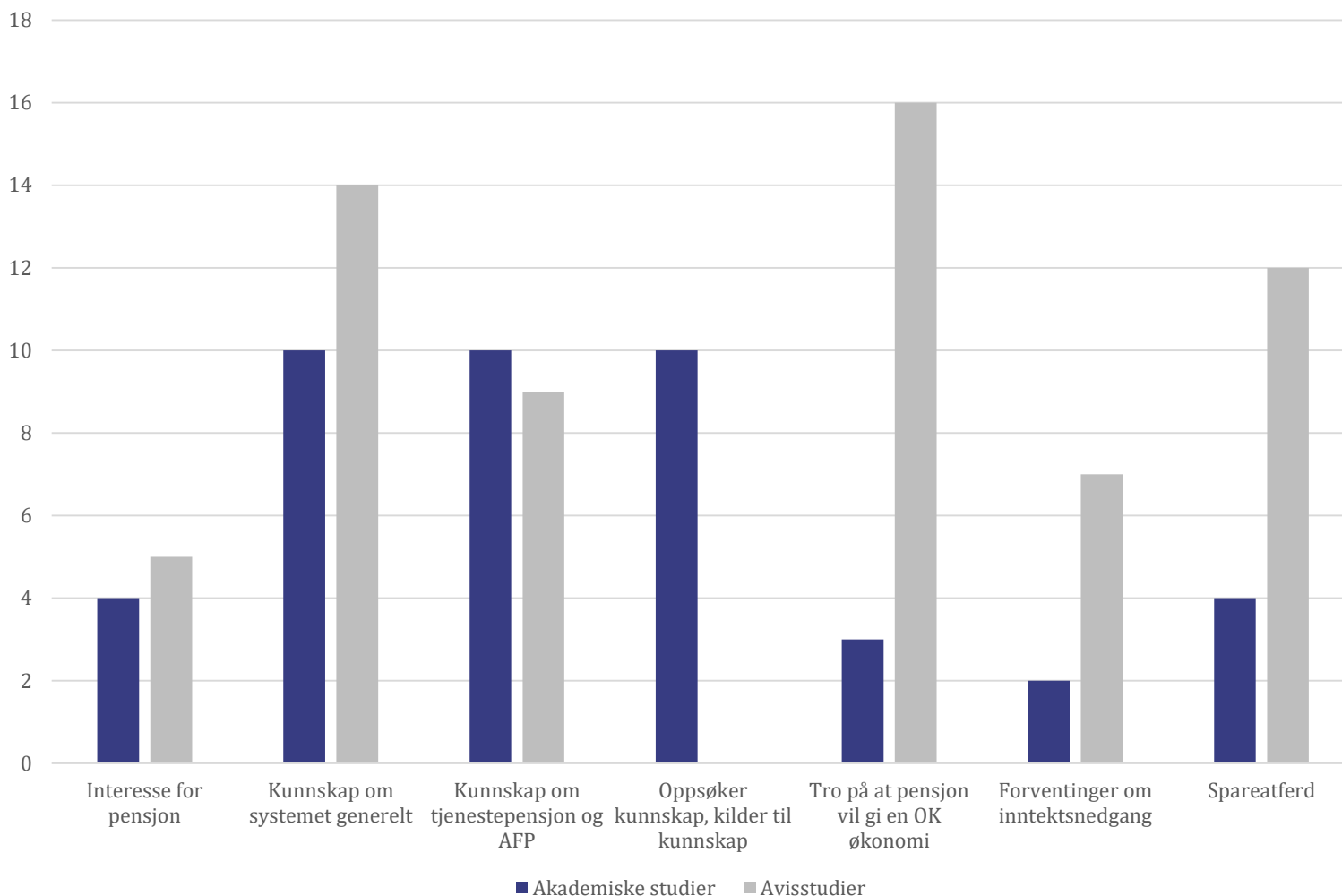
Hvem bestiller undersøkelsene avisene refererer

Temaer i «forskerundersøkelsene»

- Interesse for pensjon
- Kunnskap om pensjonssystemet generelt
 - Egenvurdert
 - svar på kunnskapsspørsmål
- Kunnskap om TP og AFP
- Søk etter kunnskap, kunnskapskilder
- Tillit til at pensjonssystemet vil gi en OK økonomi som pensjonist
- Hvilken inntektsreduksjon man forventer / kan tåle
- Egen spareatferd

Forskerundersøkelser og avisundersøkelser

Kunnskap om pensjon (generelt)

Spørsmål		Kilde
I hvilken grad kjenner du til ulike pensjonsordninger som vil berøre din fremtidige pensjon?		Arbeidslivsbarometeret 2012, Bergene og Drange 2015
Hvor god kjennskap har du til hvordan du berøres av de nye reglene?		Midtsundstad 2013 (kommunal sektor), Midtsundstad 2013
Jeg har god greie på pensjon / jeg forstår hvordan ordningene virker generelt, men (...) ikke detaljene		Midtsundstad 2010 (privat sektor), Midtsundstad og Hyggen 2011
Hvor god kjennskap har du til hvordan du berøres av de nye reglene		NAV 2012/2013, Galaasen & Dahl 2013

Kunnskap om pensjon (generelt)

Spørsmål	Andel	Kilde
I hvilken grad kjenner du til ulike pensjonsordninger som vil berøre din fremtidige pensjon?	18% «kjenner godt»	Arbeidslivsbarometeret 2012, Bergene og Drange 2015
Hvor god kjennskap har du til hvordan du berøres av de nye reglene?	36% «god eller ganske god»	Midtsundstad 2013 (kommunal sektor), Midtsundstad 2013
Jeg har god greie på pensjon / jeg forstår hvordan ordningene virker generelt, men (...) ikke detaljene	40	Midtsundstad 2010 (privat sektor), Midtsundstad og Hyggen 2011
Hvor god kjennskap har du til hvordan du berøres av de nye reglene	29% «svært god eller god»	NAV 2012/2013, Galaasen & Dahl 2013

Avisstudiene

- Nær 40% har ikke kontroll på egen pensjon (Dagbladet, 2016)
- 70% av kvinner og 50% av menn vet ikke hva de vil få i pensjon (Dagbladet, 2017)
- 60% sier de har liten kunnskap om egen pensjon (Bergensavisen, 2018)
- Nær 6 av 10 norske arbeidstakere vet ikke hva de vil få i pensjon (Dagbladet 2017)
- 44% vet lite / ingenting om fremtidig pensjon (Negotia, 2015)

Kunnskap om pensjon

- Både avisstudiene og forskerstudiene finner at andelen som opplever at de «har kontroll», er på om lag 40%
- Sannsynligvis ulik behandling av den store kategorien i midten
- «Vet ikke hva jeg vil få i pensjon» kan være det informerte svaret...
- Men: alt tyder på at befolkningen mangler selvtillit på dette området.

Kunnskap om TP og AFP

Spørsmål	Andel	Kilde
Har du i dag ytelsesbasert eller innskuddsbasert tjenstepensjon		Arbeidslivsbarometeret 2012, Bergene og Drange 2015
Har du kjennskap til hva slags tjenstepensjonsordning på jobben du er omfattet av?		Norsk Finansbarometer 2016, tilgjengelig på fwww.finansnorge.no
Hvilken type TP har du i din nåværende jobb?		Midtsundstad 2010 (privat sektor), Midtsundstad og Hyggen 2011

Kunnskap om TP og AFP

Spørsmål	Andel	Kilde
Har du i dag ytelsesbasert eller innskuddsbasert tjenstepensjon	40% vet ikke	Arbeidslivsbarometeret 2012, Bergene og Drange 2015
Har du kjennskap til hva slags tjenstepensjonsordning på jobben du er omfattet av?	43% vet ikke i 2016, 40% visste ikke i 2014	Norsk Finansbarometer 2016, tilgjengelig på fwww.finansnorge.no
Hvilken type TP har du i din nåværende jobb?	23% vet ikke (ansatte i privat sektor)	Midtsundstad 2010 (privat sektor), Midtsundstad og Hyggen 2011

Avisstudiene

- Bare en av fem visste hva slags pensjonsordning bedriften hadde siste de begynte i ny jobb (Storebrand / VG 2015)
- To av fem vet ikke hvilken pensjonsordning de har gjennom jobb (DNB / Adresseavisen 2016)
- 36% av arbeidstakere mellom 19 og 29 vet ikke hva slags pensjonsordning de har (KLP / Romerikes Blad 2016)
- 16% vet ikke hvilken ordning arbeidsgiver har (VG / VG, 2016)
- En av tre vet ikke hva slags jobbpensjon de har (DNB / Dagbladet, 2018)

Oppsummert om TP og AFP

- → det er et betydelig mindretall som ikke vet hvilke pensjonsordninger de har på jobb. Andelen varierer mellom 16% og ca. 40 %
- Svar på spørsmål om dette er sannsynligvis sterkt avhengig av måten spørsmålet stilles på

Hva vet befolkningen faktisk?

Påstand	Andel riktig	Undersøkelse
Det er nå mulig å ta ut alderspensjon fra folketrygden ved fylte 62 år	90	NAV 2012/2013 Yrkesaktive i alderen 62-66 år. Galaasen & Dahl 2013
For personer som kommer til å leve lenge, er det fordelaktig å ta ut alderspensjon fra folketrygden så tidlig som mulig	66	
Alderspensjon fra folketrygden kan nå tas ut med en gradering mellom 20 og 100 prosent	79	
Pensjonsreformen har gjort det mer lønnsomt å stå lenger i arbeid	80	

Hva vet befolkningen faktisk?

Påstand	Andel riktig	Undersøkelse
Det er nå mulig å ta ut alderspensjon fra folketrygden ved fylte 62 år	90	NAV 2012/2013 Yrkesaktive i alderen 62-66 år. Galaasen & Dahl 2013
Alle kan ta ut alderspensjon fra folketrygden ved fylte 62 år	37	
Alderspensjon fra folketrygden kommer automatisk ved 67 år	28	
For personer som kommer til å leve lenge, er det fordelaktig å ta ut alderspensjon fra folketrygden så tidlig som mulig	66	
Alderspensjon fra folketrygden kan nå tas ut med en gradering mellom 20 og 100 prosent	79	
Pensjonsreformen har gjort det mer lønnsomt å stå lenger i arbeid	80	
Min TP sikrer at min samlede årlige pensjon ikke reduseres, selv om jeg tar ut alderspensjon fra folketrygden før 67	36	

Konklusjoner

- Et flertall i befolkningen føler at de vet (for) lite om pensjon
- Et betydelig mindretall vet ikke hva slags tjenestepensjon de har
- Forskerne vet ikke så mye om hva befolkningen vet
 - Få studier, og anslagene er følsomme for spørsmålsformuleringer og varierer mye
 - Undersøkelsene som formidles i media er dårlig dokumentert
- Et betydelig mindretall blant forskere skulle gjerne visst mer!

Referanser

Bergene, A.C. & Drange. I. (2015), «Pensjon? Hvafforno? Kunnskap og informasjonsbehov om pensjon. *Søkelys på arbeidslivet* 32(3):261-278

Galaasen, A.M. & Dahl. E.S. (2013), *Ja, takk – begge deler? En spørreundersøkelse om arbeid og pensjon*. Nav-rapport 2014:4

Midtsundstad, T. (2013), *Kunnskap om og holdninger til pensjonsreformen. Resultater fra en surveyundersøkelse blant tre kohorter kommunalt ansatte*. Fafo-notat 3013:05

Midtsundstad, T. & Hyggen, C. (2011), *Pensjoner på børs – valg og risiko*. Fafo-notat 2011:05

**INSTITUTT
FOR SAMFUNNS-
FORSKNING**